

JAVNI ZAVOD KNJIŽNICA GORNJA RADGONA

Martina Marušič

**DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST
SPLOŠNE KNJIŽNICE ZA OTROKE: PRIMER KNJIŽNICE
GORNJA RADGONA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Gornja Radgona, 2020

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

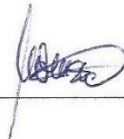
Spodaj podpisana, Martina Marušič, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom:

Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: _____

V Gornji Radgoni, dne 01.10.2020

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Martina MARUŠIČ

Naslov pisne naloge: Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona

Kraj: Gornja Radgona

Leto: 2020

Št. strani: 29

Št. slik: 0

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 2

Št. referenc: 46

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Knjižnica Gornja Radgona

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Milica Šavora

UDK: 908(497.411Gornja Radgona)

027

Ključne besede: splošne knjižnice, domoznanstvo, bibliopedagoška dejavnost, pravljicne ure

Izvleček: Splošna knjižnica kot samostojni javni zavod zbira, obdeluje, hrani, predstavlja in posreduje knjižnično gradivo ter omogoča dostop do informacij, znanja in raznovrstnih storitev na svojem območju za različne ciljne skupine uporabnikov. Pri tem je zelo pomembna organizacija različnih oblik knjižničnih storitev za odrasle, mladino in otroke. Slednji se v bralni in knjižnični svet najpogosteje uvajajo s pravljicami. Te se lahko znatno obogatijo z zgodbami domoznanskega značaja, ko se jim v okviru domoznanske bibliopedagoške dejavnosti starostno in varno primerno prikaže oziroma približa lokalna zgodovina in vse, kar iz nje izhaja.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

V pisni nalogi smo z raziskavo o poznavanju lokalne skupnosti o pomembnosti bibliopedagoške dejavnosti želeli ugotoviti, katere bibliopedagoške dejavnosti anketiranci izvajajo, in opredeliti pomen domoznanstva v bibliopedagoški dejavnosti, kot ga zaznavajo anketiranci. Na podlagi rezultatov želimo podati predlog za izvajanje domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona. Raziskavo smo izvedli s kvantitativno metodo anketiranja, v kateri smo na podlagi predpostavk in postavljenih hipotez sestavili anketni vprašalnik. V vzorec smo zajeli 21 anketirancev, zaposlenih v vrtcih, šolah in knjižnici. Rezultati so pokazali, da večina anketirancev izvaja bibliopedagoško dejavnost v obliki pravljичnih ur, le redko v izvajanje vključujejo domoznanske vsebine in avtorje. Ugotovili smo, da lokalna skupnost zaznava potrebo po vključitvi domoznanstva v bibliopedagoško dejavnost, predvsem v smislu poznavanja lokalne zgodovine in oblikovanja otrokove identitete. Zbrani rezultati so dobra iztočnica za nadaljnje raziskave in tovrstne aktivnosti za delo z otroki v knjižnici.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	NAMEN IN CILJI NALOGE.....	2
1.2	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	3
1.3	PREDPOSTAVKE IN HIPOTEZE.....	3
1.4	METODOLOGIJA DELA	4
1.5	ANKETNI VZOREC	4
2	DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST	4
2.1	IZVAJALCI DOMOZNANSKE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI.....	5
2.2	NAČRTOVANJE DOMOZNANSKE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI.....	7
2.2.1	Pravljicne ure z zgodovinsko tematiko in druge domoznanske bibliopedagoške dejavnosti za otroke.....	7
2.2.2	Povezovanje med knjižnico in šolajočo mladino	8
3	DOMOZNANSKA IN BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA.....	9
3.1	DOMOZNANSKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA	10
3.2	BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA	10
3.3	DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA	11
3.4	DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA IN VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH V LOKALNI SKUPNOSTI – ANALIZA RAZISKAVE.....	12
3.4.1	Raziskovalna metoda	12
3.4.2	Rezultati	12
3.4.3	Analiza hipotez	18
3.4.4	Diskusija	19
4	PREDLOGI ZA IZVAJANJE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA	21

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

4.1	PREDSTAVITEV DOMOZNANSTVA PREDŠOLSKIM OTROKOM IN OTROKOM PRVEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA OSNOVNE ŠOLE	21
4.1.1	Pravljične ure z zgodovinsko tematiko v Knjižnici Gornja Radgona	21
4.1.2	Delavnice spoznavanja otroštva naših dedkov in babic: primer stare otroške igre, izštevance in igrače iz obravnavanega okolja	22
4.1.3	Predstavitve rojaka dr. Antona Trstenjaka	23
4.2	PREDSTAVITEV DOMOZNANSTVA ŠOLSKIM OTROKOM	23
4.2.1	Spoznavanje naravne in kulturne dediščine domačega kraja: primer legend in pričevanj v občini Gornja Radgona	23
4.2.2	Promocija domoznanskih vsebin; primer kuharic Marije Fras in raziskave »Prehrana v otroštvu naših dedkov in babic«	24
5	ZAKLJUČEK	24
6	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	26

KAZALO GRAFIKONOV

GRAFIKON 1: OBLIKE BIBLIOPEDAGOŠKEGA DELA	13
GRAFIKON 2: POGOSTOST IZVAJANJA BIBLIOPEDAGOŠKIH DEJAVNOSTI	13
GRAFIKON 3: DOŽIVLJANJE OTROK OB IZVAJANJU BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI	14
GRAFIKON 4: IZVAJANJE PRAVLJIČNIH UR Z ZGODOVINSKO TEMATIKO	14
GRAFIKON 5: ODZIV OTROK NA IZVAJANJE PRAVLJIČNIH UR Z ZGODOVINSKO TEMATIKO	15
GRAFIKON 6: VKLJUČEVANJE DOMOZNANSKIH VSEBIN IN AVTORJEV V BIBLIOPEDAGOŠKO DEJAVNOST	16
GRAFIKON 7: PREDNOST PRISOTNOSTI KNJIŽNIČARJA PRI IZVAJANJU BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI	16
GRAFIKON 8: OBLIKE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI S STRANI KNJIŽNIČARJA	17
GRAFIKON 9: VKLJUČEVANJE DOMOZNANSKIH VSEBIN/ZGODB V BIBLIOPEDAGOŠKO DELO KNJIŽNIČARJA	18
GRAFIKON 10: ZAKAJ JE POMEMBNO VKLJUČEVANJE DOMOZNANSKIH VSEBIN/ZGODB V BIBLIOPEDAGOŠKO DELO KNJIŽNIČARJA?	18

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

ZAHVALA

Zahvala gre naši direktorici Andreji Vučak Hribar, ki mi je dala povod za idejo pri nastanku te naloge. Hvala vsem mojim sodelavcem, ki so s svojimi izkušnjami pripomogli h gradnji te naloge.

1 UVOD

»Če želite, da bi bili vaši otroci bistri, jim pripovedujte pravljice. Če želite, da bi bili še bistrejši, jim pripovedujte še več pravljic.« (Einstein v Zalokar Divjak, 2002, str. 48).

Oblikovanje in utrjevanje bralnih navad pri otrocih od zgodnje mladosti naprej je ena od mnogih temeljnih nalog splošne knjižnice, ki jih navaja Unescov Manifest za splošne knjižnice. Sledita naloga podpiranja individualnega, lastnega in formalnega izobraževanja na vseh stopnjah in naloga spodbujanja ustvarjalnosti ter domišljije pri otrocih in mladini. Manifest med temeljne naloge šteje gojenje zavesti o kulturni dediščini, o pomenu umetnosti, znanstvenih dosežkov ter inovacij; podpiranje prenosa ustnega izročila in zagotavljanje dostopa državljanom do vseh vrst informacij, ki so nastale v lokalni skupnosti in so zanjo pomembne (UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah 1994, 1994, str. 2).

Izvajanje bibliopedagoške in domoznanske dejavnosti v slovenskih splošnih knjižnicah temelji na zakonskih in podzakonskih predpisih, ki so navedeni v Zakonu o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001). Ta v 2. in 16. členu splošnim knjižnicam predpisuje posebne naloge, kot so zbiranje, obdelava, hranjenje, posredovanje in varovanje domoznanskega gradiva. Prav tako določa, da splošne knjižnice sodelujejo v vseživljenjskem izobraževanju, organizirajo kulturne prireditve, povezane z domoznansko dejavnostjo, organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, katerih namen je spodbujanje bralne kulture. Zakon določa tudi, da splošne knjižnice organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami. V času strokovnega usposabljanja se je pojavilo vprašanje, kako otrokom približati domoznanstvo, zato naloga obravnava načrtovanje in izvajanje domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona.

Domoznanstvo je veda, ki raziskuje, opisuje in proučuje vsa področja človekovega ustvarjanja in vedenja o določenem geografskem območju (Goropevšek, 1995, str. 62). Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah (Narodna in univerzitetna knjižnica, 2012, str. 1) navajajo, da je nacionalno pomembno domoznansko gradivo v splošnih knjižnicah tisto knjižnično gradivo, ki se po vsebini nanaša na območje, ki ga pokriva knjižnica s svojo domoznansko dejavnostjo, ki je nastalo na tem območju, torej je bilo na tem območju napisano, natisnjeno ali razmnoženo

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

oziroma založeno in katerega avtor je živel in deloval oziroma živi in deluje na tem območju ali iz njega izhaja. V knjižnicah je to posebna dejavnost, ki temelji na tradiciji ter obsega zbiranje, strokovno obdelavo, ustrezno hranjenje domoznanskega gradiva in posredovanje informacij iz tega gradiva. Osnovni namen domoznanske informacije je, da omogoča prebivalcem, glede na njihove potrebe, informiranje o aktualnih dogajanjih na njihovem območju in seznanja s podobo razvoja okolja (Goropevšek, 1995, str. 62–64).

Sedež Javnega zavoda Knjižnica Gornja Radgona se nahaja na Trgu svobode 4, v centru Gornje Radgone. Prva omemba Javnega zavoda Knjižnica Gornja Radgona sega v leto 1945, ko je časopis Večer zavod prvič omenil kot organizacijo, ki na podeželju izvaja razna predavanja in tečaje. Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona je osrednja splošna knjižnica, ki skupaj z dvema krajevnima knjižnicama (Krajevna knjižnica Apače in Krajevna knjižnica Radenci) opravlja javno službo na področju knjižnične dejavnosti za območje štirih občin soustanoviteljic (Gornja Radgona, Apače, Radenci in Sveti Jurij ob Ščavnici). Knjižnica je namenjena 19.828-im prebivalcem¹. Prostor se v dveh nadstropjih razprostira na 485,70 m². V pritličju so izposoja, mladinski oddelek, čitalnica, del prostora pa je namenjen odraslim uporabnikom. Tu so tudi tri računalniška mesta za mladino. Računalniška učilnica s tremi računalniki za odrasle se nahaja v drugem nadstropju, kjer sta tudi oddelek za odrasle (oddelek leposlovja in oddelek s strokovno literaturo) in konferenčna dvorana (Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona, 2019, str. 7–9).

1.1 NAMEN IN CILJI NALOGE

Namen naloge je raziskati, katere oblike bibliopedagoške dejavnosti se izvajajo v lokalnem okolju in v kolikšni meri se vanje vključuje domoznanske vsebine. Zanimal nas je tudi odnos anketirancev do prisotnosti knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti. Na podlagi pregleda literature in kratke analize okolja s pomočjo ankete bi lahko poiskali nove možnosti, ki bi pripomogle h kakovostnejši izvedbi domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona. Ker smo mnenja, da lahko otroke usmerimo k domoznanski literaturi predvsem skozi pripovedovanje zgodb, s katerimi se gradi njihova identiteta in pripadnost okolju, želimo ugotoviti, ali podobno menijo tudi zaposleni v vrtcih, šolah in knjižnici.

¹ 19.828 prebivalcev (vir: SURS, podatek za 1. julij 2019).

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

V prvem, teoretičnem delu so predstavljene zakonodaja in smernice za knjižnice, predstavljeni sta domoznanska in bibliopedagoška dejavnost v splošnih knjižnicah in v Knjižnici Gornja Radgona. Drugi del naloge predstavlja analizo raziskave, ki smo jo opravili z anketnim vprašalnikom. Na podlagi pridobljenih rezultatov smo strnili ugotovitve in podali predloge za nadaljnje načrtovanje domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona. Cilj pisne naloge je priti do ugotovitev in spoznanj, na podlagi katerih smo oblikovali predloge za izvedbo domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona.

1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Raziskovalna vprašanja se navezujejo na pomen domoznanske bibliopedagoške dejavnosti za otroke. Z raziskavo želimo ugotoviti:

1. Katere vrste bibliopedagoške dejavnosti se izvajajo v lokalnem okolju?
2. Kako otroci doživljajo izvajanje bibliopedagoških dejavnosti?
3. Ali se izvajajo tudi bibliopedagoške dejavnosti z zgodovinsko tematiko?
4. Ali anketirani zaznajo prednost prisotnosti knjižničarja kot izvajalca bibliopedagoške dejavnosti?
5. Ali anketirani zaznajo prednost izvajanja bibliopedagoške dejavnosti z zgodovinsko tematiko za otroke?
6. Katere oblike izvajanja bibliopedagoške dejavnosti z zgodovinsko tematiko (s strani knjižničarja) se anketiranim zdijo najpomembnejše?

1.3 PREDPOSTAVKE IN HIPOTEZE

H1: Vsaj polovica anketiranih izvaja bibliopedagoško dejavnost v obliki pravljичnih ur.

H2: V večini otroci (po mnenju anketiranih) sprejmejo izvajanje bibliopedagoških dejavnosti kot pozitivno izkušnjo.

H3: Le v manjšini bodo anketirani v bibliopedagoško dejavnost vključili domoznanske vsebine in avtorje.

H4: Večini anketiranih se bo zdela prisotnost knjižničarja kot izvajalca bibliopedagoške dejavnosti koristna in potrebna.

H5: Večina anketiranih bo opredelila vključevanja domoznanskih vsebin v bibliopedagoško dejavnost pomembna za kulturno pripadnost in njeno ozaveščanje.

1.4 METODOLOGIJA DELA

V teoretičnem delu te naloge bomo uporabljali metodo komparacije ali primerjave različnih virov, iz katerih bomo z metodo kompilacije navajali in citirali različne avtorje. V raziskovalnem delu bomo uporabili anketni vprašalnik, ki bo posredovan knjižničarjem, vzgojiteljem in učiteljem prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole v lokalni skupnosti. Večina vprašanj bo odprtega tipa. Pridobljene podatke bomo statistično analizirali in primerjali z danimi predpostavkami ter potrdili ali ovrgli postavljene hipoteze. Na podlagi ugotovitev bomo podali predlog za delovanje v prihodnosti.

1.5 ANKETNI VZOREC

Ciljna populacija v raziskavi bodo zaposleni v Knjižnici Gornja Radgona, vrtcih in osnovnih šolah, ženskega in moškega spola, vseh starostnih skupin. Uporabili bomo neverjetnostni vzorec anketiranja, ki ga bomo pridobili s priložnostnim vzorčenjem, saj bomo v raziskavo zajeli zaposlene v vzgojno-izobraževalnih institucijah in knjižnicah v lokalni skupnosti. Čeprav zaradi poenostavljene oblike vzorčenja odgovorov ne bomo mogli posplošiti na celotno populacijo, bomo s pridobljenimi podatki prišli do določenih spoznanj, ki bodo pomembni kazalec načrtovanja bibliopedagoške dejavnosti v prihodnosti.

2 DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST

Bibliotekarski terminološki slovar *domoznanstvo* definira kot: »raziskovanje, proučevanje domačega kraja, pokrajine z različnih vidikov« (Kanič idr., 2009, str. 79); *domoznansko dejavnost* pa kot: »sistematično zbiranje domoznanskega gradiva, njegovo obdelovanje, hranjenje in nudenje v uporabo« (Kanič idr., 2009, str. 79). Razlaga pojma *bibliopedagoško delo* po slovarju razumemo kot: »izobraževanje zlasti mladih o uporabi knjižnice, storitev, informacijskih virov« (Kanič idr., 2009, str. 48). Potemtakem domoznansko bibliopedagoško dejavnost razumemo kot izobraževanje mladih o domačem kraju in pokrajini z različnih vidikov. Po Zakonu o knjižničarstvu (2001, 8. člen) imajo uporabniki pravico do bibliopedagoškega dela kot brezplačne osnovne storitve knjižnice. Bibliopedagoška dejavnost (Novljan, 2008, str. 5) je vsaka dejavnost knjižnice, s katero si knjižnica načrtno prizadeva razširjati znanje o vrstah knjižničnega gradiva, informacijskih virih, poteh do njih in njihovi

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

uporabi, bralno kulturo kot sinonim za količino in kakovost prebranih knjig oziroma uporabljenih enot knjižničnega gradiva ter pismenost kot sposobnost za razumevanje različnih oblik sporočil.

Otroci so prihodnost knjižnice, njeni promotorji v družini in lokalni skupnosti. Za spodbujanje načrtnega povečanja in ohranjanja članstva predšolskih otrok knjižnice pripravljajo ciljne vsebine in načine prireditvev ter povečujejo sodelovanje z vrtci in šolami (Novljan, 2004b, str. 5–6). Otrok se v predšolskem obdobju največ nauči o svetu (ki ga obkroža) in sebi, pridobiva prve navade v zvezi z uporabo knjižnice, ki lahko kasneje preraste v trajno potrebo po knjigi in knjižnici (Stričević, 1995, str. 49–50). Knjižnice so pogosto gostitelji predšolskih in šolskih otrok, ki knjižnico obiščejo posamezno ali v skupini. V knjižnico si pridejo ogledat knjižnično zbirko, razstave in se učijo o pomenu uporabe knjižnice. Knjižničarji otroke in njihove spremljevalce seznanjajo s kulturno dediščino in podajajo osnovne informacije o domoznanstvu. Avtorica Zorko (2017, str. 2) termin *domoznanstvo* ponazarja s pogosto besedno zvezo »znanje o domu«, ki zajema vse, kar imamo v mislih o domačem kraju, mestu in ožjem okolju, ki ga videmo vsak dan, pri tem pa ne vemo, kako se je razvilo do današnje podobe in kakšno je bilo pred leti. Od kod izvira neka krajevna posebnost, kako so ljudje pred leti živeli in ustvarjali, lahko izvemo v knjigah in časopisih, ki jih hranijo knjižnice.

2.1 IZVAJALCI DOMOZNANSKE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Za izvajanje bibliopedagoške dejavnosti v izobraževalnem sistemu sta odgovorna tako knjižničar kot učitelj, v predšolskem obdobju vzgojitelj. Književne vloge vzgojitelja so opredeljene kot pripovedovanje in branje pravljic, rokovanje s knjigami, razpravljanje o prebranem, spodbujanje ustvarjalnosti (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 22).

Knjižničar (Novljan, 2008, str. 5) se predstavlja kot informacijski vir in poznavalec informacijskih virov, učitelj pa kot njihov več uporabnik. Oba se morata zavedati pomembnosti navajanja učencev na samostojno pridobivanje znanja. V splošnih knjižnicah bibliopedagoško dejavnost najpogosteje prevzamejo knjižničarji pravljíčarji, domoznansko bibliopedagoško dejavnost pa domoznanci. Osebo *domoznanec* Bibliotekarski terminološki slovar razlaga kot: »kdor se ukvarja z domoznanstvom« (Kanič idr., 2009, str. 79). Domoznanski knjižničarji svoje delo opravljajo v knjižnicah. Domoznansko gradivo hranijo,

obdelujejo, digitalizirajo in predstavljajo tako, da iz njih oblikujejo razstave. Prav tako objavljajo članke, organizirajo dogodke, predavanja, prirejajo tematske dogodke, na katere lahko občani prinesejo stare fotografije, predmete in dnevnike oziroma vse, kar izhaja iz družinske zapuščine (Zorko, 2017, str. 2–5). K vsemu temu pa še Bon (2018, str. 13) dodaja, da knjižničar domoznanec skrbi za promocijo knjižnice v njenem okolju, sodeluje, organizira in usklajuje svoje strokovno delo z drugimi sorodnimi ustanovami (muzeji, arhivi, galerijami itd.). Košič Humar (2018, str. 61–63) poudarja vlogo knjižničarja, ki izvaja vodene ogledne knjižnice in domoznanske zbirke za šolarje. Voditelj ogledov naj bi pri svojem delu uporabil nekatere prijeme za povečanje notranje motivacije, ki se kaže kot izziv, radovednost, samostojno obvladanje nečesa, osebni interes ali neodvisno odločanje za akcijo. To doseže z zbujanjem radovednosti, s pogovorom o osebnih interesih v knjižnici, ali pa pripravi presenečenje, postavi izziv in zastavi problemsko situacijo s pomočjo ugank, udeležence spodbudi k akciji, uporablja humor, anekdote in podobno. Vloga knjižničarja ni le vloga razlagalca, pač pa tudi vloga motivatorja, ki sproža vire notranje motivacije. Zalokar Divjak (2002, str. 110–111) dodaja razlago poklica pripovedovalca zgodb, ki se razlikuje od tistega, ki bere iz knjige in je vezan na tekst. Pripovedovalec ima v rokah vso pedagoško zmožnost prilagajanja otrokom.

V letošnjem letu (2020) smo bili zaradi bolezni COVID-19 v šolstvu priča spremenjenemu načinu poučevanja; pouku preko spleta. Ker so bile knjižnice zaprte, otroci niso imeli dostopa do učnega gradiva. O samostojnem učenju in pouku na daljavo je pisala že avtorica Novljan (2004a, str. 120–121), ki je navedla, da se bo ob stopnji informacijske pismenosti povečala tudi ponudba elektronskih oblik izobraževanja. Pri tem pa se vloga knjižničarja kot posrednika informacij praktično izgublja. Avtorica svetuje, da bo knjižničar moral dopolniti svoje znanje, razviti svoje sposobnosti in spretnosti, da bo deloval kot učitelj, informacijski specialist, strokovni sodelavec in inštrukcijski sodelavec. Knjižnice naj se načrtno lotijo storitev s področja izobraževanja in podpiranja vseživljenjskega učenja na svojih spletnih straneh, namreč, namen teh je enak namenu knjižnice, to je uporabnost za prebivalce. Knjižnica bo v prihodnje morala graditi svoje zbirke v digitalnem okolju.

2.2 NAČRTOVANJE DOMOZNANSKE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Gradnja otrokovega pozitivnega odnosa do branja, besede, zgodbe, jezika, ilustracije, odkrivanja knjižnice in sveta je eden izmed namenov razvoja predbralne pismenosti. Knjižnica organizira dogodke z namenom ozaveščanja o pomenu naravne in kulturne dediščine ter zgodovine lokalne skupnosti. Ozavešča o pomenu domoznanskega gradiva v knjižnici in motivira prebivalce k zbiranju domoznanskega gradiva (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018, str. 33–34).

Spodbujanje in razvijanje bralne kulture se uresničuje s pravljimi urami v knjižnicah, ki so uveljavljena bibliopedagoška dejavnost. Pravljične ure zagotovo najdemo v vsaki splošni knjižnici, namenjene so predšolskim otrokom, pa tudi otrokom v začetnem šolskem obdobju. Uvrščamo jih v sklop skupinske oblike knjižne vzgoje, ki v knjižnici temelji na pridobivanju književnega znanja, na razvijanju bralne sposobnosti in razvijanju bralne kulture (Bošnjak, 2006, str. 84). Domoznanska vzgoja bi morala biti vključena v šolski sistem, tako kot je bila že nekoč, s tem pa bi bila vloga knjižničarja domoznanca nepogrešljiva tudi v šolah (Petrovič in Peperko Golob, 2016, str. 13). Domoznanstvo ima vsebinsko dva pomena, in sicer lahko pomeni vedo (raziskovanje in proučevanje ožje domovine), lahko pa ga razumemo kot učni predmet v osnovni šoli, ki v širšem pomenu pomeni združitev zemljepisa in zgodovine (Židov, 1989, str. 15).

2.2.1 Pravljične ure z zgodovinsko tematiko in druge domoznanske bibliopedagoške dejavnosti za otroke

Ugovšek in Južnič (2010) ponazarjata študijo primera priprave in izvedbe pravljice ure z zgodovinsko tematiko z naslovom Srednjeveški grad, katere namen je bil otrokom predstaviti legendo, povezano z nastankom imena Gornji Grad. Načrtovanje z izvedbo pravljice ure je potekalo sistematično, celotna priprava pa je vsebovala učne metode, oblike, cilje in potek pravljice ure. Najprej je bilo potrebno izbrati temo pravljice ure, nato izbor pravljice ali pripovedke, potem pa je bilo treba poiskati še strokovno mladinsko literaturo. Vsemu temu so sledile priprave na ustvarjalno delavnico in premisliti je bilo potrebno, kako pravljico-ustvarjalno urico prilagoditi predšolskim otrokom in kako otrokom prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Avtorja podajata načine, kako otroku približati zgodovino. Smiselno

bi bilo začeti z otrokovo osebno zgodovino in nadaljevati z zgodovino staršev, starih staršev itd. Naslednji način bi bila uporaba okolja, v katerem otrok živi. Tretji način približevanja zgodovine je sistem nasprotij nekoč – danes, četrti način predstavlja obisk znamenitosti, peti način pa s pomočjo pripovedovanja starejše osebe (Ugovšek in Južnič, 2010, str. 86–93). Podobno Hibbin (2016, str. 218–231) poroča, da je zaznavanje ljudskih pravljič uspešnejše, če se izrazi skozi pripovedovanje. Pri tem je pomembno, da je izvajalec pozoren na ton glasu in telesno govorico, ki izražata zgodbo.

Primer dobre prakse približevanja dediščine otroku so etnološke delavnice v vrtcih, ki jih izvajata etnologinji Lea Kužnik in Boža Grafenauer. Otroci spoznavajo, s kakšnimi igračami so se igrali v preteklosti. Drugi tak primer približevanja kulturne dediščine otrokom je razstava ilustracij Irene Gubec z naslovom Vrabček Firbček, ki prikazuje stare poklice (klekljarica, furman, pisar, drvar, ribič, rezbar, brusar in suhorobar). Ob ilustracijah pripovedujejo zgodbe ljudi, ki so opravljali poklice. Ilustracije poklicev so preslikane na predmete, ki so lahko uporabni tudi kot igrače (Kužnik, 2014, str. 249–251). Iz slednjega lahko izhajamo, kako pri nas interpretirati dediščino otroštva naših starejših in kako otrokom predstaviti skoraj ali že pozabljene poklice, ki so jih opravljali v Gornji Radgoni (npr. opekar).

Zalokar Divjak (2002, str. 101–105) navaja, da otrokom po prebrani pravljici ni treba razlagati vsebine, kajti vsak otrok pravljico razume drugače in vsak iz nje potegne ravno tisto, kar je sposoben dojeti. Otrok mora priti do lastnih uvidov in rešitev. Avtorica odsvetuje tudi risanje vsebine pravljice, saj je razumevanje pravljice za vsakogar drugačno. Tudi pripovedovanje ob ilustracijah je moteče, saj odvrta otrokovo domišljijo od samostojnega doživljanja zgodbe, otroci pa tudi ob ilustraciji, ki jih odvrta od poslušanja, začnejo pričakovati dogodke, ki so na sliki. Prav nasprotno pa trdi Jamnik (1993, str. 15), ki svetuje, da se otrokom pripoveduje pravljice ob ilustracijah, saj le-ta otroku pove več kot tekst.

2.2.2 Povezovanje med knjižnico in šolajočo mladino

Avtorica Novljan (2005, str. 25) svetuje, da se šolski program izvaja s pomočjo domoznanskega gradiva in da se osebna biografija ali bibliografija, zgodovina, družinsko drevo preučijo s pomočjo domoznanskega gradiva. Domoznanska dejavnost se naj predstavlja v knjižnici in izven nje, v razstavnih vitrinah, s predavanji in razstavami.

Kadar se izvajajo vodeni ogledi knjižnice, so domoznanski oddelki lahko ena izmed oblik sodelovanja med knjižnico in šolskimi ustanovami iz lokalnega okolja. Pri obiskih šolskih skupin iz bližnjega okolja je potrebno upoštevati, da je zanje obisk bolj smiseln, če se pokriva s cilji šolskega procesa. Pri izvajanju ogledov knjižnice so v pomoč primerni didaktični modeli, kot sta aktivni pouk in izkustveno učenje. Obisk v knjižnici naj bi potekal po naslednjem vrstnem redu: pri sprejemu se udeležence vpraša, ali knjižnico že poznajo, nato se jih izzove, naj ugotovijo, kako knjižnica deluje. Pove se jim, da se v knjižnici organizirajo tudi razstave in se jih povabi na ogled le-teh. Udeležence se povabi tudi v prostore, ki so javnosti zaprti, se jim na kratko razloži zgodovina knjižnice in skupaj pogleda nekaj dragocenosti, ki jih učenci izjemoma lahko prelistajo (Košič Humar, 2018, str. 56–65).

Hales (2018, str. 671–680) je izvedel raziskavo na dveh skupinah osnovnošolskih otrok, v kateri se je skupina A učila zgolj zgodovinska dejstva o lokalni skupnosti, skupina B pa je zgodovino povezala z osebno zgodovino. Rezultati raziskave so pokazali, da so si učenci, katerih zgodovina se je prepletala z osebno zgodovino, zapomnili več zgodovinskih dejstev, predstave so bile jasne in pokazali so več zanimanja kot skupina A. Hales poudarja pomen fleksibilnega pristopa k proučevanju lokalne zgodovine in predlaga definiranje pojma lokalne zgodovine na način, da se otroka vključi v osrčje zgodnjega izobraževanja o lokalni zgodovini, učenje pa bi moralo potekati v interakciji z lokalnimi knjižnicami in muzeji.

3 DOMOZNANSKA IN BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA

Knjižnica Gornja Radgona krepi knjižnično dejavnost kot javno službo preko projektov za vzpodbujanje bralne kulture in stremi h krepitevi nivoja kakovosti storitev in ponudbe knjižnice. V Knjižnici Gornja Radgona pridejo na podlagi analize okolja in uporabnikov ter vizije v poštev naslednje knjižnične vloge: Razvoj predbralne pismenosti, Bralna kultura in bralna pismenost otrok ter Domoznanska dejavnost (Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona, 2019, str. 6, 16).

Prireditve so tista dejavnost, ki zmore pri delu z mladimi bralci otroka privabiti v knjižnico, mu odkriti dragocenosti in vzdušje, ki ga prostor in knjižničarji gradimo zanje. Pri prireditvah gre za trenutna druženja mladih bralcev in velikokrat tudi njihovih odraslih spremljevalcev.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Dogajanje odpira nova doživetja, zaradi česar morda otrok naslednjič še raje obiše knjižnico (Logar, 2006, str. 103).

3.1 DOMOZNANSKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1) v 16. členu določa, da splošne knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost za prebivalstvo v svojem okolju, v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo domoznansko gradivo.

Knjižnica Gornja Radgona načrtno zbira, obdeluje in hrani domoznansko gradivo, zbira lokalni časopis, zbornike in monografije in s tem prispeva k ohranjanju prepoznavnosti lokalne dediščine. Prav tako razstavlja likovna dela lokalne likovne sekcije društva upokojencev Gornja Radgona, organizira domoznanske prireditve (pogovore, literarne večere itd.) ter s programi in projekti spodbuja zanimanje za lokalno okolje ter skrb za ohranjanje vrednot lokalnega okolja. V knjižnici poteka poletna domoznanska bralna značka Zakladnice za odrasle z namenom spoznavanja kulturne in naravne dediščine, zgodovine in tradicije Pomurja. V knjižnici je bila pripravljena razstava »Utrinki iz naše zgodovine«, kjer je bila izvedena raziskava knjižnice skozi čas, temu pa je bila dodana še razstava knjižnične opreme in starih knjig. Iz Univerzitetne knjižnice Maribor so v namene razstave bile izposojene razglednice Gornje Radgone in izvirnik glasila Murska straža, ki je leta 1919 začel izhajati v Gornji Radgoni.

3.2 BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA

Knjižnica Gornja Radgona dobro sodeluje s petimi okoliškimi vrtci in njihovimi enotami ter s petimi osnovnimi šolami in njihovimi podružnicami. Knjižnica pa sodeluje tudi z drugimi organizacijami v svoji občini: Zavod za kulturo, promocijo in turizem Kultprotur Gornja Radgona, Zdravstveni dom, Policijska postaja, Gasilska postaja, Društvo upokojencev in drugi. S projekti za razvijanje predbralne in bralne pismenosti knjižnica skrbi za razvoj otroka na intelektualni, čustveni, socialni, jezikovni in gibalni ravni in tako gradi pozitiven odnos do branja, besede, ilustracije in jezika. Starše, vzgojitelje in učitelje ozavešča o pomenu predbralne in bralne pismenosti. Projekti, namenjeni otrokom, ki jih Knjižnica Gornja Radgona izvaja, so: Babica pripoveduje, Dnevnik pravljic in Bralne urice v vrtcu, pravljične urice Pravljično s pravljico, obiski predšolskih in šolskih otrok v knjižnici, Počitniške pravljico-ustvarjalne

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

delavnice, gledališke predstave za otroke in sodelovanja na prireditvah zunaj knjižnice (Pravljичno mesto, Mačje mesto in Piknik v parku). Knjižnica sodeluje v projektu za osnovnošolce »Rastem s knjigo« in izvaja projekt »Sem pravljīčar Andersen«, natečaj pisanja pravljic. Knjižnica otrokom nudi vodene ogledе prostorov, jim pri tem predstavi pravila in potek dela v knjižnici.

3.3 DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA

Domoznansko bibliopedagoško dejavnost je Knjižnica Gornja Radgona pričela izvajati v letu 2018, dotlej pa je bila zaradi pomanjkanja kadra ta vrsta dejavnosti ohromljena, kar dokazuje tudi stanje domoznanske dejavnosti na dan 31. 12. 2016 (Bon, 2018, str. 27, 58, 80).

Med dejavnostmi, ki smo si jih ob vzpostavitvi zadali in tudi izpeljali, izpostavljamo Počitniške pravljīčno-ustvarjalne delavnice. Na eni izmed teh delavnic so udeleženci spoznavali stare otroške igre ter igrače in izštevance iz našega območja, zajete v magistrski nalogi Vključevanje dediščine v turistične prireditve Negove: primer otroških iger, izštevank in igrač (Marušič, 2017). Udeleženci so si na delavnici izdelali punčke iz cunj, frače in se igrali stare igre s koruznimi storži, gumbi in fižolom. Izdelali so si tudi krone, meče in ščite. Skupaj smo se odpravili na bližnji grad Grad Gornja Radgona, si ga ogledali, kasneje pa na zelenici pred gradom prebirali otroško poučno literaturo o življenju na gradovih in odigrali nekaj starih iger. V sklopu pravljīčnih ur »Pravljīčno s pravljico« knjižnica sodeluje z lokalno skupnostjo, kamor povabi starejšo občanko, ki najprej otrokom pripoveduje o svojem otroštvu, potem pa z njimi prebira slikanice. V Krajevni knjižnici Apače smo gostili gospo Amalijo Tropenauer, lokalno avtorico, ki je predstavila svojo (neobjavljeno) slikanico Tam za mavrico. Njena slikanica je bila kasneje predstavljena v Knjižnici Gornja Radgona pri dveh skupinah šolskih otrok kot primerjava s slovenskimi ljudskimi pravljicami. Za potrebe načrtovanja domoznanske bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona smo izvedli raziskavo v lokalni skupnosti.

3.4 DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA IN VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH V LOKALNI SKUPNOSTI – ANALIZA RAZISKAVE

3.4.1 Raziskovalna metoda

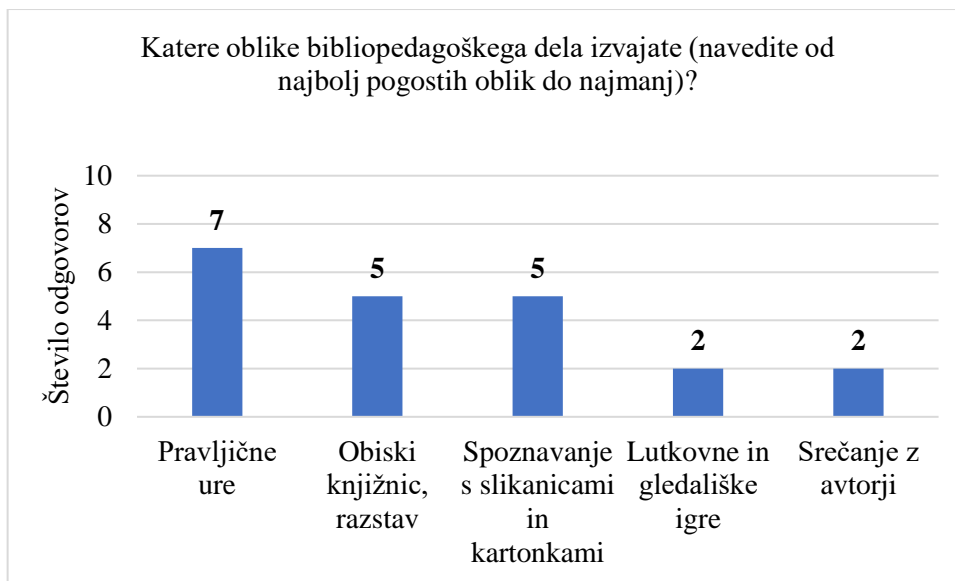
Pridobivanje podatkov je potekalo s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je bil anketirancem posredovan po elektronski pošti. Vprašalnik je sestavljalo 13 vprašanj, od tega 4 vprašanja zaprtega tipa, 1 vprašanje kombiniranega tipa ter 8 vprašanj odprtega tipa. Anketiranje je bilo izvedeno v mesecu oktobru 2020.

V raziskavo smo zajeli 21 anketirancev. Pri tem je bilo 20 žensk in 1 moški. Največ anketiranih je bilo zaposlenih v vrtcih (11 anketirancev) in osnovnih šolah (7 anketirancev) ter najmanj v knjižnici (3 anketiranci). Večina anketirancev je bila starih od 30–40 let (15 anketirancev), sledijo anketiranci stari 40–50 let (3 anketiranci) in anketiranci stari nad 50 let (3 anketiranci).

3.4.2 Rezultati

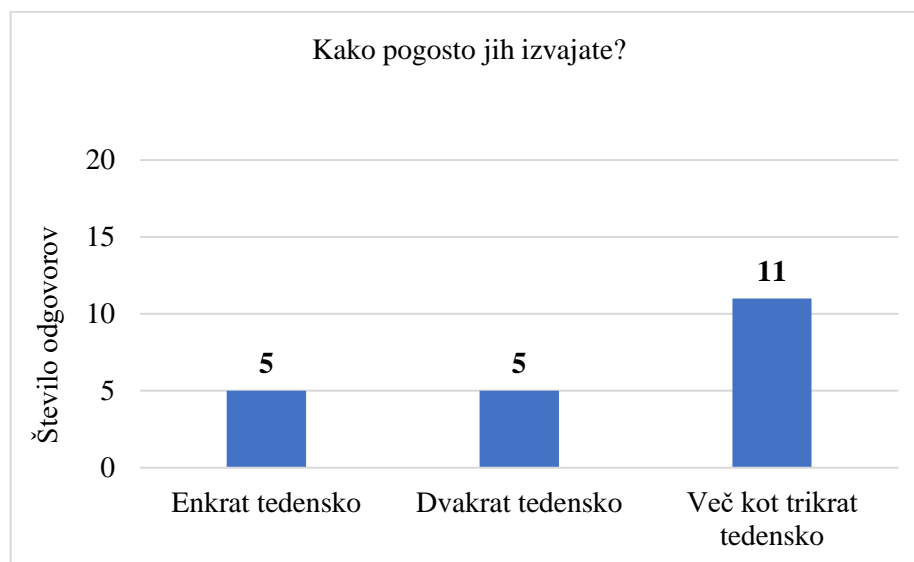
V nadaljevanju so predstavljeni odgovori na odprta vprašanja. Podatki v analizi raziskave so v vseh grafikonih prikazani numerično.

1. Rezultati kažejo (Grafikon 1), da je 7 anketiranih odgovorilo, da bibliopedagoško delo za najmlajše najpogosteje poteka v obliki pravljичnih ur, 5 jih je odgovorilo, da so pomembni obiski knjižnic in razstav, 5 vprašanih je odgovorilo, da njihovo bibliopedagoško delo najpogosteje poteka v obliki spoznavanja s slikanicami in kartonkami. Nadalje so anketiranci navajali izvajanje različnih bibliopedagoških del, 2 anketiranca sta navedla lutkovne in gledališke igre, prav toliko jih je navedlo srečanje z avtorji.

Grafikon 1: Oblike bibliopedagoškega dela

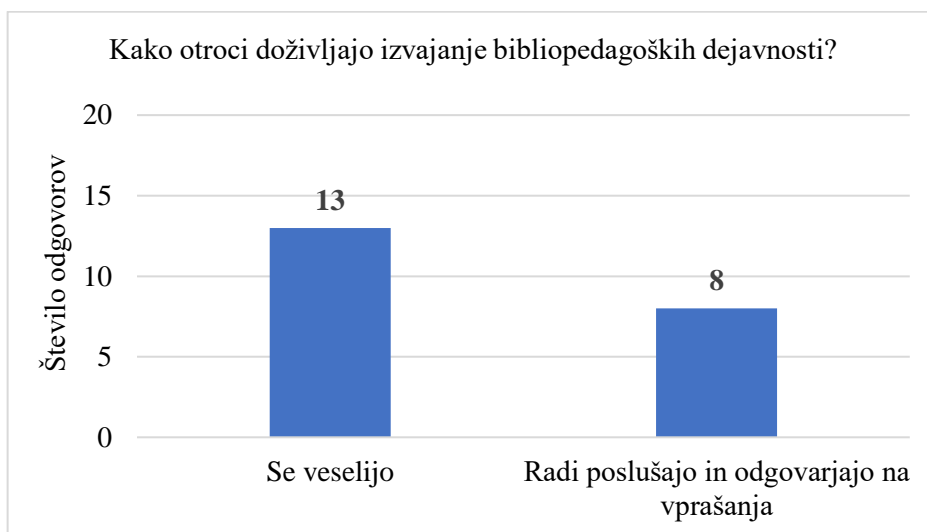
2. Pri pogostosti izvajanja so anketiranci v večini (11 anketirancev) poročali, da izvajajo bibliopedagoško dejavnost več kot trikrat tedensko, 5 anketirancev dvakrat tedensko in prav toliko vprašanih enkrat tedensko (Grafikon 2).

Grafikon 2: Pogostost izvajanja bibliopedagoških dejavnosti

3. V raziskavi nas je zanimalo, kako anketiranci zaznavajo odzive otrok na izvajanje bibliopedagoške dejavnosti (Grafikon 3). Rezultati kažejo, da 13 anketirancev poroča, da se otroci veselijo izvajanja bibliopedagoške dejavnosti, 8 pa jih poroča, da radi poslušajo in

odgovarjajo na vprašanja. Iz tega lahko sklepamo, da je izvajanje bibliopedagoške dejavnosti za otroke smotrno in razvojno pomembno.

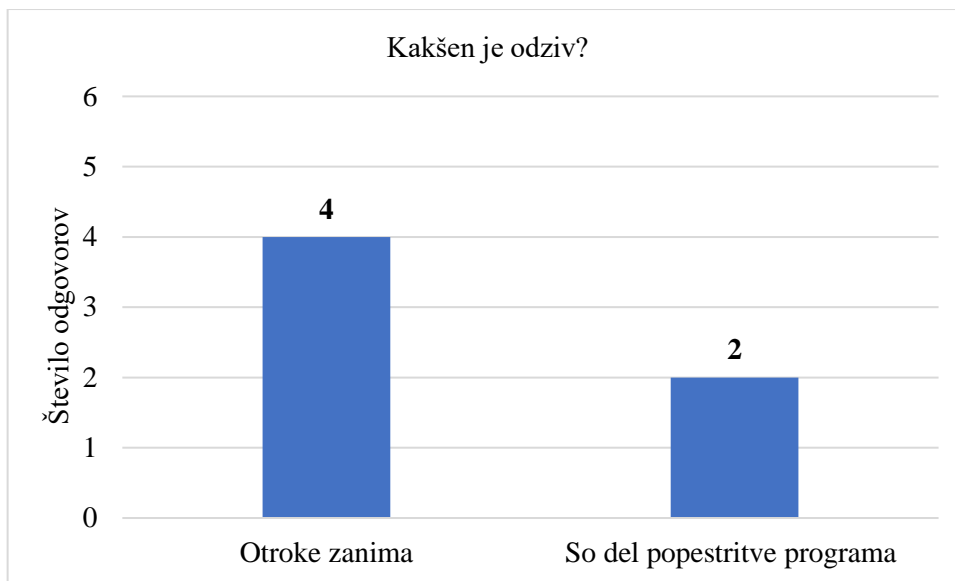

Grafikon 3: Doživljanje otrok ob izvajanju bibliopedagoške dejavnosti

4. V raziskavi smo anketirance vprašali, ali izvajajo pravljичne ure z zgodovinsko tematiko in v kolikor jih izvajajo, kakšen je odziv. Rezultati raziskave so pokazali, da je 15 anketirancev odgovorilo, da ne izvajajo pravljичnih ur z zgodovinsko tematiko. Pritrdilno je odgovorilo le 6 anketirancev (Grafikon 4).

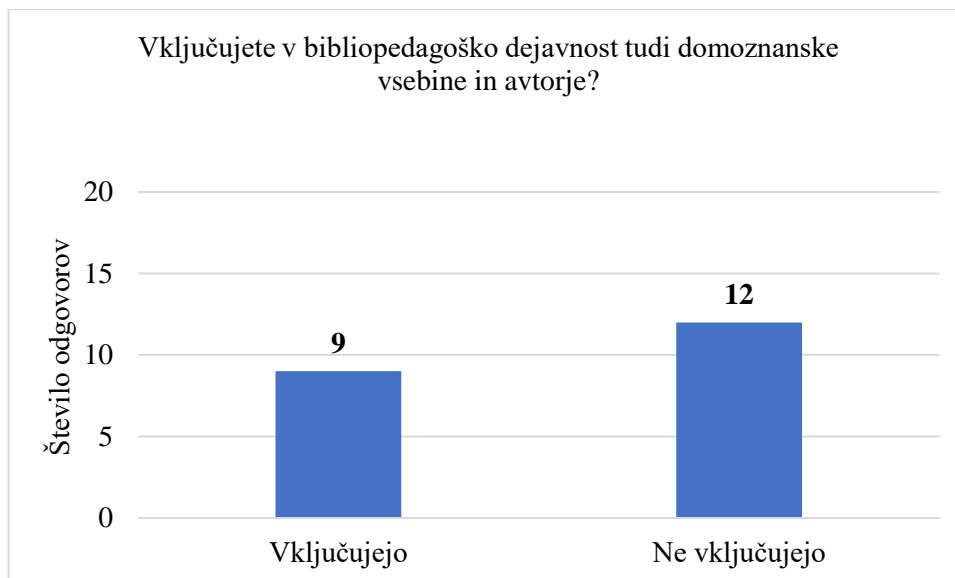
Grafikon 4: Izvajanje pravljичnih ur z zgodovinsko tematiko

Grafikon 5: Odziv otrok na izvajanje pravljicnih ur z zgodovinsko tematiko

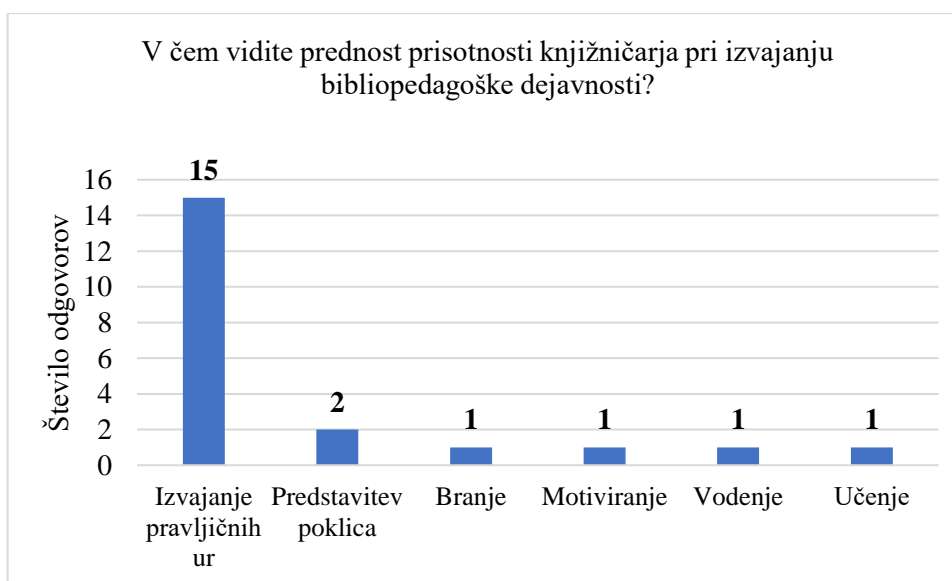
Anketiranci, ki izvajajo pravljicne ure z zgodovinsko tematiko, poročajo, da pravljicne ure z zgodovinsko tematiko otroke zanimajo (4 anketiranci) in so del popestritve programa (2 anketiranca) (Grafikon 5).

5. V nadaljevanju nas je zanimal odnos anketirancev do vključevanja domoznanskih vsebin in avtorjev v bibliopedagoško dejavnosti (Grafikon 6). Rezultati so pokazali, da 12 anketirancev ne vključuje domoznanskih vsebin v svojo bibliopedagoško dejavnost, 9 anketirancev pa poroča, da jih vključuje ali se jih trudi vključevati. Slednji omenjajo Amalijo Tropauner, Manka Golarja, Kajetana Koviča, Moniko Čuš in Boštjana Petučnika.

Grafikon 6: Vključevanje domoznanskih vsebin in avtorjev v bibliopedagoško dejavnost

6. Zanimalo nas je tudi mnenje anketirancev o prisotnosti knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti (Grafikon 7). Rezultati so pokazali, da 15 anketirancev zaznava knjižničarja kot pomembnega pri izvajanju pravljinih ur, sledijo odgovori, da so pomembni za predstavitev poklica (2 anketiranca) in poudarjanje pomembnosti branja (1 anketiranec). V manjšini si sledijo odgovori, da so knjižničarji pomembni kot motivatorji (1 anketiranec), vodiči po razstavah (1 anketiranec) ter učitelji (1 anketiranec).

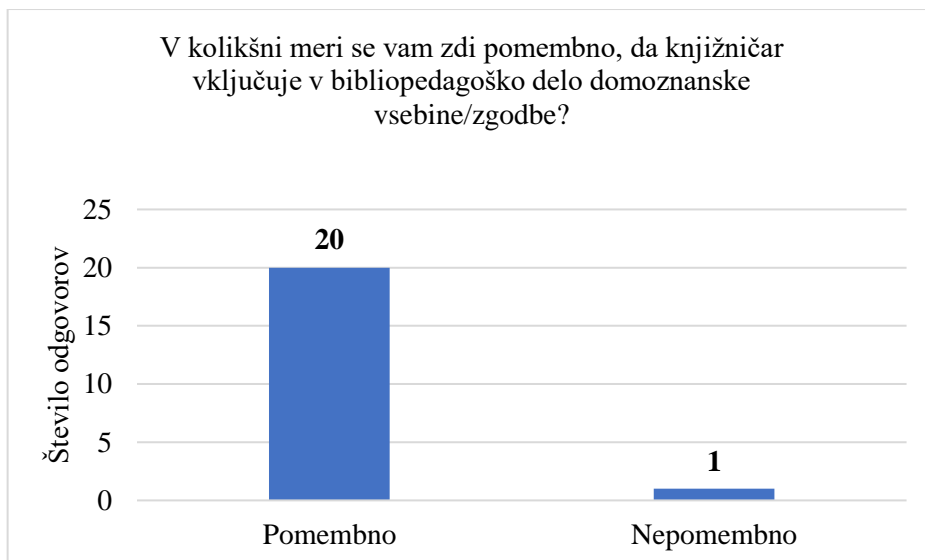
Grafikon 7: Prednost prisotnosti knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti

7. V predzadnjem vprašanju nas je zanimalo, katero obliko bibliopedagoške dejavnosti s strani knjižničarja predlagajo (Grafikon 8). Ugotovili smo, da je 15 anketirancev predlagalo pravljíčne ure (pripovedovanje, branje pravljíc in podobno), 2 anketiranca sta predlagala vodenje po razstavah in prav toliko jih je predlagalo pripravo razstav. Nekateri anketiranci so navedli pravljíčne ure, vodenje in pripravo razstav (2 anketiranca). Ta odgovor se povezuje z odgovorom na prejšnje vprašanje, kjer so anketiranci prav tako v večini (15 anketirancev) odgovorili, da je prednost prisotnosti knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti predvsem kot izvajalca pravljíčnih ur.

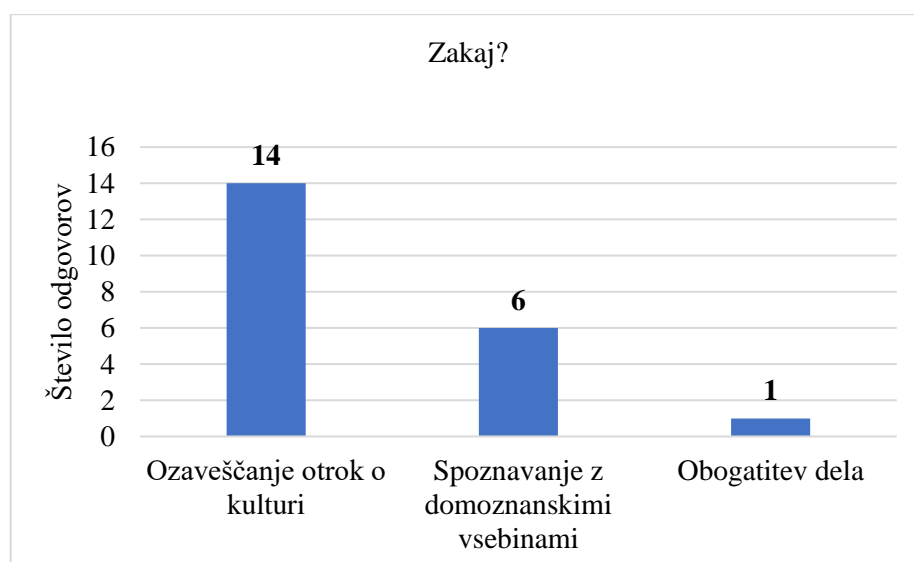

Grafikon 8: Oblike bibliopedagoške dejavnosti s strani knjižničarja

8. V zadnjem vprašanju nas je zanimalo mnenje anketirancev o vključevanju domoznanskih vsebin/zgodb v bibliopedagoško delo knjižničarja. Rezultati so pokazali, da 20 anketirancev poroča o pomembnosti vključevanja domoznanskih vsebin/zgodb v bibliopedagoško delo knjižničarja (Grafikon 9). Kot razlog navajajo ozaveščanje otrok o kulturi (14 anketirancev), spoznavanje z domoznanskimi vsebinami (6 anketirancev) ter obogatitev dela (1 anketiranec) (Grafikon 10). Iz rezultatov lahko sklepamo, da se zaposleni na vseh področjih v vrtcih, osnovnih šolah in knjižnicah zavedajo pomembnosti poznavanja domoznanskih vsebin za nadaljnji razvoj otroka, ki postopoma postaja aktivni pripadnik skupnosti.

Grafikon 9: Vključevanje domoznanskih vsebin/zgodb v bibliopedagoško delo knjižničarja

Grafikon 10: Zakaj je pomembno vključevanje domoznanskih vsebin/zgodb v bibliopedagoško delo knjižničarja?

3.4.3 Analiza hipotez

Prva hipoteza se glasi: »Vsaj polovica anketiranih izvaja bibliopedagoško dejavnost v obliki pravljčnih ur.« Naša predpostavka se je na podlagi rezultatov delno potrdila, saj anketiranci v večini res izvajajo bibliopedagoško dejavnost v obliki pravljčnih ur (7), vendar ne v več kot polovici, kot smo predpostavili. Pomemben del zavzamejo obiski knjižnic in razstav (5) ter spoznavanje s slikanicami in kartonkami (5).

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

V drugi hipotezi smo predpostavili, da otroci v večini sprejmejo izvajanje bibliopedagoške dejavnosti kot pozitivno izkušnjo. Hipotezo na podlagi rezultatov lahko potrdimo. Anketiranci so v večini (13) poročali, da se otroci veselijo izvajanja bibliopedagoške dejavnosti, da radi poslušajo in odgovarjajo na vprašanja (8).

Pri tretji hipotezi smo zastavili trditev, da bodo v manjšini anketirani v bibliopedagoško dejavnost vključili domoznanske vsebine in avtorje. Rezultati so pokazali, da 9 anketirancev navaja, da v svojo bibliopedagoško dejavnost vključuje ali se trudi vključevati domoznanske vsebine in avtorje. Na podlagi rezultatov hipoteze ne moremo potrditi. Kljub vsemu pa rezultati kažejo, da v večini (12) anketiranci ne vključujejo domoznanskih vsebin in avtorjev v svojo bibliopedagoško dejavnost.

V četrti hipotezi smo predpostavili, da se bo večini anketiranih zdela prisotnost knjižničarja kot izvajalca bibliopedagoške dejavnosti koristna in potrebna. Rezultati so pokazali da jih anketiranci v večini (15) zaznavajo kot pomembne pri izvajanju pravljličnih ur. Sledili so odgovori, da so pomembni za predstavitev poklica (2), za poudarjanje pomembnosti branja (1), kot motivatorji (1), vodiči (1) in učitelji (1). Hipotezo tako lahko potrdimo.

Pri zadnji, peti hipotezi smo predvidevali, da bo večina anketiranih opredelila vključevanje domoznanskih vsebin v bibliopedagoško dejavnost kot pomembno za kulturno pripadnost in njeno ozaveščanje. Rezultati raziskave so pokazali, da v večini (20) anketiranci poročajo o pomembnosti vključevanja domoznanskih vsebin/zgodb v bibliopedagoško delo knjižničarja. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo potrdimo. Kot razlog navajajo ozaveščanje otrok o kulturi, (14), spoznavanje z domoznanskimi vsebinami (6) ter obogatitev dela (1).

3.4.4 Diskusija

Bošnjak (2006, str. 84) poroča, da se spodbujanje in razvijanje bralne kulture uresničuje s pravljličnimi urami v knjižnicah. Košič Humar (2018, str. 57–61) poudarja pomen obiskov knjižnic kot del aktivnega in izkustvenega pouka, še predvsem kadar se prekriva s potrebami učnega procesa. Podobno so pokazali rezultati naše raziskave, iz katerih lahko sklepamo, da so pomembne tako pravljlične ure kot tudi obiski knjižnic in spoznavanje otrok s slikanicami in kartonkami.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Po Sturm in Nelsonu (2016, str. 4–5) se je pripovedovanje zgodb s strani knjižničarjev razvilo v 19. stoletju z namenom, da se otrokom predstavi užitek branja zgodb, in se kasneje razširilo po skoraj vseh knjižnicah sveta. Anketiranci so v večini poročali, da se otroci veselijo izvajanja bibliopedagoške dejavnosti. Rezultati se skladajo z nedavnimi ugotovitvami raziskave (Xu idr., 2020, str. 428–440), v kateri so ugotovili, da branje v knjižnici ni zgolj branje, ampak gradnja pozitivnega odnosa otroka do branja, besede, zgodbe, jezika in kulture. Podobno Druin (2002, str. 20–41) vidi prednost izvajanja bibliopedagoške dejavnosti v krepitvi verbalnih spretnosti in v razvoju abstraktnega mišljenja.

Raziskovalci študije (Xu idr., 2020, str. 428–440) so ugotovili, da na kognitivno raven predšolskih otrok vplivajo funkcije knjižnice, kar pomeni, da več kot otroci doživijo v določenem prostoru, bolj bogate poglede o njem si ustvarijo. Tako (Hales, 2018; str. 671–684) vključevanje dodatnih vsebin v izvajanje bibliopedagoške dejavnosti krepi domišljijo otroka in ga povezuje s socialnim okoljem. Rezultati so pokazali, da največ domoznanskih vsebin in avtorjev v bibliopedagoško dejavnost vključujejo knjižničarji, sledijo vzgojitelji in učitelji prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Različne raziskave (Gretes, 2013, str. 2–5; Lance in Schwarz, 2012, str. 6–7; Lance in Kachel, 2016; str. 15–20) kažejo pomembnost različnih knjižničnih programov za boljše učne dosežke učencev.

Lance in Schwarz (2012, str. 5) poročata, da knjižničarji niso zgolj knjižničarji, temveč tudi motivatorji, učitelji in pomembni strokovni sodelavci na področju učenja. Podobno anketiranci v večini zaznavajo pomembno vlogo knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti kot motivatorja, vodiča in učitelja. Večina anketiranih sicer ne vključuje domoznanskih vsebin in zgodb v izvajanje bibliopedagoške dejavnosti, vendar jo zaznava kot pomembno za gradnjo kulturne pripadnosti in ozaveščanje.

Cooper (2018, str. 615–919) predpostavlja pomembnost kreativnosti pri poučevanju zgodovine, s katero krepimo predvsem radovednost otroka. Kot je opredelil Hales (2018; str. 671), otroci skozi lokalno zgodovino spoznavajo, kdo so in kako lahko prispevajo k širšemu družbenemu okolju.

4 PREDLOGI ZA IZVAJANJE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI V KNJIŽNICI GORNJA RADGONA

V tem poglavju so podani predlogi za oblikovanje domoznansko bibliopedagoških dejavnosti v Knjižnici Gornja Radgona. Namen te naloge ni otroke učiti o pojmu *domoznanstvo* in jim povzročiti zmedo, pač pa jim prikazati domoznanstvo v njegovem pomenu. Otrokom želimo na zanimiv in poučen način prikazati lokalno kulturno in naravno dediščino. Rezultati raziskave in pregled strokovne literature nam bodo pomagali pri vključevanju domoznanskih vsebin v bibliopedagoško dejavnost in ozaveščanju lokalne skupnosti o pomenu poznavanja lokalne zgodovine že v predšolskem obdobju.

Za knjižničarja se smatra, da bo v knjižnici, predvsem pri knjižni vzgoji, uporabljal slovenski knjižni jezik, v tej nalogi pa se podaja predlog, da se otroke uči tudi lokalnih narečnih besed, ki gredo vse bolj in vse prehitro v pozabo. O tem razpravlja tudi avtorica Koletnik (2015, str. 334), ki pravi, da slovensko-goriško (Slovenske gorice) narečje pri mlajši in srednji generaciji hitro tone v pozabo in da naj njegova predstavitev predstavlja droben, a pomemben prispevek k ohranjanju slovenske jezikovne kulturne dediščine. Pomemben segment kulturne dediščine predstavljajo elementi duhovnega značaja, kot je značaj in občutek prostora, njegova avra, tradicije, šege in navade, jezik, narečja, glasbeni slog, religiozni in posvetni rituali (Fakin Bajec, 2014, str. 215). Na podlagi obstoječih raziskav so podani predlogi domoznansko bibliopedagoških dejavnosti, ki so starostno in stvarno primerne za predšolske otroke in šolske otroke (prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja). Aktivnosti se začnejo z naslovom v narečju in predstavljajo primer oziroma vsebino pravljичne ure. Naslovu sledi predlog za sodelovanje knjižnice z udeleženci in predlog izbora gradiva, ki se zaključi s predlogom za izvedbo ustvarjalnih delavnic.

4.1 PREDSTAVITEV DOMOZNANSTVA PREDŠOLSKIM OTROKOM IN OTROKOM PRVEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA OSNOVNE ŠOLE

4.1.1 Pravljične ure z zgodovinsko tematiko v Knjižnici Gornja Radgona

Primer: »Gesterin v Muri«; »Rešeni mlinar«; »Tam za mavrico«; »Pomladna lastovka«; »Atila«; »Maček Muri«; Zlodjev grad« itd.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Knjižnica v sodelovanju z vrtci, osnovnimi šolami in drugimi na primeren način in ob ustreznem gradivu (Gestrin v Muri², Rešeni mlinar³, Tam za mavrico⁴, Pomladna lastovka⁵, Atila⁶, Maček Muri⁷, Zlodjev grad⁸ itd.) udeležence pravljicnih ur seznanja s pripovedmi, pravljicami ter pesmicami, ki se navezujejo na obravnavano okolje (Mura, gozd v bližini Negove, Kapela ...). Tako se po prebrani pravljici ali pripovedi otrokom stvarno in starostno primerno pripravi ustvarjalne delavnice v povezavi z obravnavano temo aktivnosti. Na primer, pri Rešenem mlinarju se otroke seznanja s poklicem mlinarjev, otroci pa za konec narišejo ali iz kartona izdelajo mlin.

4.1.2 Delavnice spoznavanja otroštva naših dedkov in babic: primer stare otroške igre, izštevank in igrače iz obravnavanega okolja

Primer: »Tü regeče, tü trepeče⁹«.

V sodelovanju s starejšimi prebivalci lokalne skupnosti in podporo magistrskega dela *Vključevanje dediščine v turistične prireditve Negove: primer otroških iger, izštevank in igrač* (Marušič, 2017) želimo otrokom predstaviti, kako so otroci preživljali prosti čas v preteklosti, tedanje otroške igre, izštevank in igrače, ki so jih poznali nekoč na obravnavanem območju. V sklopu te predstavitev o času otroštva starejših krajanov je zajeta tudi razstava replik starih otroških igrač in iger¹⁰, na podlagi tega vtisa pa bo sledila izdelava igrače (punčka iz cunj, frača) ali pa bo nastala nova družabna igra. Prav tako je namen pripovedovanja starejših otrokom predstaviti zgodbe o življenju naših občanov nekoč (njihovo otroštvo, igre, prehrana, šolanje, narečne besede, poklici, orodja, opravila ..., ali so imeli doma slikanice, ali so poslušali pripovedovanje njihovih domačih). Na tak način lahko otrokom prikažemo, kako nastaja zgodba in zakaj je za nas taka zgodba (pripoved) pomembna. Otroci bi pri ustvarjalni delavnici lahko sami (na svoj način) ustvarili zgodbe. V primeru, da bi bili udeleženci delavnice mlajši

² Gestrin = ljudska pravljica o povodnem možu v Muri (Kelemina, 1997, str. 189).

³ Rešeni mlinar = pobožna o Jezusu in Svetem Petru in mlinarju ob Muri (vir: Novak, 2014) – cerkev v Gornji Radgoni se imenuje po Sv. Petru in tudi v Radgoni je nekoč stal mlin.

⁴ Tam za mavrico = zbirka pesmic in zgodb (vir: Tropenauer, 2018).

⁵ Pomladna lastovka = zbirka kratkih zgodb (vir: Tropenauer, 2013).

⁶ Atila = Pripoved o grofu Atili in kraju v bližini Kapele (Kelemina, 1997, str. 270–271).

⁷ Maček Muri = zgodba o mačku in mačjem svetu (vir: Kovič, 1995).

⁸ Zlodjev grad = pripoved iz okolice Negove (vir: Rihtarič, 2006, str. 73–74).

⁹ Tü regeče, tü trepeče = Tu ropota, tu trepeta je stara otroška igra, ki so se jo igrali na obravnavanem območju (vir: Marušič, 2017, str. 2).

¹⁰ Replike starih igrač hrani avtorica magistrskega dela (Marušič, 2017).

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

otroci, naj se likovno izražajo, tisti, ki pa že znajo pisati, pa naj napišejo svojo zgodbo. Otroci pa lahko tudi sami pripovedujejo zgodbe o svojem otroštvu, odrasli pa jih zapišemo.

4.1.3 Predstavitev rojaka dr. Antona Trstenjaka

Primer: »Si pozna Rodmoškega Tuneka?¹¹«

V sodelovanju z vrtcem in osnovno šolo v Gornji Radgoni se otrokom na njim razumljiv način predstavi, kdo je bil dr. Anton Trstenjak. Iz knjige Oj, hišica očetova (Dimec-Žerdin, 2005, str. 70) se jim prebere odlomek iz Trstenjakovega otroštva (npr. o tem, kako se ga je v šoli prijelo ime Rodmoški Tunek, ali o tem, kar se mu je med pešačenjem večkrat zgodilo, kot je npr., da mu je čevelj ostal v blatu, njegova bosa noga pa tudi). Pripovedovanje o njegovi poti bi zaključili s karto Trstenjakove pešpoti od doma do šole – projektna naloga Marušič (2009). Tako bi z udeleženci glede na njihovo starost in zmožnost izdelali pešpoti, ki vodijo od knjižnice do drugih znamenitosti v Gornji Radgoni, ki bi jih v grobem tudi spoznali.

4.2 PREDSTAVITEV DOMOZNANSTVA ŠOLSKIM OTROKOM

4.2.1 Spoznavanje naravne in kulturne dediščine domačega kraja: primer legend in pričevanj v občini Gornja Radgona

Primer: »Lüdi so gučali ...¹²« ali »Legende in pričanja v občini Gornji Radgoni«.

V sodelovanju z osnovnošolci, profesorji zgodovine in geografije OŠ Gornja Radgona in OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova ter Zavoda za kulturo, promocijo in turizem Kultprotur Gornja Radgona bi s pomočjo gradiva (Gradovi in dvorci v občini Gornja Radgona (Rihtarič, 1998); Negova skozi čas (Rihtarič, 2006), Gornja Radgona: Občina Gornja Radgona = Gornja Radgona Commune = Gemeinde Gornja Radgona (Just, 2007)) in pričevanj lokalne skupnosti izdelali »Pravljično pot v občini Gornja Radgona«. Na podlagi pričevanj in gradiva bi izdelali (narisali in napisali) informativne table in brošuro, ki bi vsebovala zapisane legende in pričevanja o določeni znamenitosti (npr. o izvoru imena ribnika Gosijak v Negovi – pričevanja pravijo, da je tamkajšnji graščak dal izkopati skrivni rov, in ker ni vedel, kje se ta rov konča, je po njemu spustil gosko, ta pa je priplavala v ribnik pod gradom v Negovi).

¹¹ Si pozna Rodmoškega Tuneka? = Si poznal Rodmoškega Antona?

¹² Lüdi so gučali = ljudje so govorili.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

4.2.2 Promocija domoznanskih vsebin; primer kuharic Marije Fras in raziskave »Prehrana v otroštvu naših dedkov in babic«

Primer: »Jeli smo sedenco in pili kuklo«¹³.

Namen je v sodelovanju z osnovnimi šolami na podlagi raziskave o prehrani v otroštvu na obravnavanem okolju, zajete v magistrskem delu *Vključevanje dediščine v turistične prireditve Negove: primer otroških iger, izštevank in igrač* (Marušič, 2017, str. 48–50), pričevanj starejših občanov in kuharic domoznanske avtorice Marije Fras (morda tudi v sodelovanju z avtorico), prikazati, kako in s čim so se na tem območju prehranjevali v obravnavanem času. Po pričevanju starejših občanov in drugih bi šolarji napisali recept najljubše hrane svojih bližnjih in recept svoje najljubše jedi. Recepte bi na koncu zbrali in strnili v skupno lokalno kuharico. Podobno se lahko izvede s predšolskimi otroki, le da ti recepte rišejo, ali pa jim jih pišemo sodelujoči na delavnicah ali bližnji doma.

5 ZAKLJUČEK

Domoznanska dejavnost bogati ponudbo storitev v knjižnici, z njo se kulturna dediščina lokalnega okolja približa uporabnikom in drugim obiskovalcem knjižnice iz domačega okolja kot tudi od drugod. Za uspešen program knjižnične dejavnosti je pomembno, da prepozna potrebe lokalne skupnosti in temu prilagodi ponudbo svojih storitev. Tako se knjižnica z dobro načrtovanim delovanjem usmerja k razvoju lokalnega okolja, v osrčju katerega je pomemben predvsem razvoj otroka. Otroci (Novljan, 2004b, str. 5) so prihodnost knjižnice, njeni promotorji v družini in lokalni skupnosti.

Raziskava je pokazala, da večina anketirancev izvaja bibliopedagoško dejavnost v obliki pravljličnih uric, sledijo jim obiski knjižnic in razstav. Pravljlične ure in obiski knjižnic bi morali predstavljati del aktivnega izkustvenega pouka, saj so izrednega pomena za razvoj otroka. Anketiranci ocenjujejo, da otroci v večini sprejmejo izvajanje bibliopedagoške dejavnosti kot pozitivno izkušnjo, radi sodelujejo in odgovarjajo na vprašanja. Prav tako v večini zaznavajo, da je vključitev domoznanskih vsebin v bibliopedagoško dejavnost pomembna za ozaveščanje otrok o kulturi, spoznavanje z lokalnim okoljem in obogatitev samega dela. Ohranjanje lokalne dediščine in njena raba nista odvisni le od prizadevanj strokovnjakov, temveč predvsem od

¹³ Jeli smo sedenco in pili kuklo = jedli smo jogurt in pili jabolčnik

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

vključenosti in interesa lokalne skupnosti. Kar je lokalno znanega, je treba posredovati mlajšim generacijam v njim primerni različici. Pri tem ne smemo pozabiti na otroke s posebnimi potrebami in domoznansko bibliopedagoške dejavnosti prilagoditi njim. Naloga predstavlja nov pristop k dejavnostim za otroke v Knjižnici Gornja Radgona, s poudarkom na zgodnjem učenju in z namenom ozaveščanja predšolskih in šolskih otrok o pomenu naravne in kulturne dediščine ter zgodovine lokalne skupnosti. Na ta način se lahko otrokom že v zgodnjih letih približata zgodovina in domoznanstvo. Dobro poznavanje in razumevanje lokalnega okolja je pomembna iztočnica za njeno prezentacijo. Omejitve raziskave se kaže predvsem v zajetem območju, saj je naloga vsebinsko vezana na območje Knjižnice Gornja Radgona, kljub temu so zbrani raziskovalni rezultati dobra iztočnica za nadaljnje raziskave in tovrstne aktivnosti za delo z otroki in mladino v knjižnici.

Uporabnost predlogov za domoznansko bibliopedagoško dejavnost v Knjižnici Gornja Radgona se kaže kot nova možnost predstavljanja in dopolnjevanja bibliopedagoških in hkrati tudi domoznanskih dejavnosti, ki omogočajo kvalitetno preživljanje prostega časa tako otrok kot tudi njihovih spremljevalcev. Zavedati se je treba, da v tej nalogi ni bilo mogoče zajeti širšega vidika, kajti domoznanstvo je širok pojem, tako kot je tudi z naravno in kulturno dediščino bogata Gornja Radgona, ki kliče otroke ter vse ostale, da jo spoznajo v pretekli in sedanji luči.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Bon, M. (ur.). (2018). *Domoznanska dejavnost v slovenskih splošnih knjižnicah in v Univerzitetni knjižnici Maribor, stanje na dan 31. 12. 2016*. Narodna in univerzitetna knjižnica. https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/domoznanska_dejavnost.pdf
- Bošnjak, B. (2006). Mladi potrebujejo knjižnico: knjižna vzgoja v knjižnici. V D. Kramberger in M. Logar (ur.), *Splet znanja in domišljije: zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru: 1953–2003* (str. 79–88). Mariborska knjižnica.
- Cooper, H. (2018). Children, their world, their history education: the implications of the Cambridge review for primary history. *Education 3-13*, 46(6), 615–619.
- Dimec-Žerdin, C. (2005). *Oj, hišica očetova ...: prispevek k življenjepisu dr. Antona Trstenjaka*.
- Druin, A. (2005). What children can teach us: developing digital libraries for children with children. *The Library Quarterly*, 75(1), 20–41.
- Fakin Bajec, J. (2014). Etnologi in kulturni antropologi in poustvarjanje kulturne dediščine v lokalni skupnosti. V T. Dolžan Eržen, I. Slavec Gradišnik in N. Valenčič Furlan (ur.). *Interpretacije dediščine* (str. 213–225). Slovensko etnološko društvo.
- Goropevšek, B. (1995). Domoznanstvo včeraj, danes, jutri: razvoj domoznanstva in domoznanskih zbirk v slovenskih knjižnicah. *Knjižnica*, 39(3), 61–79.
- Gretes, F. (2013). *School library impact studies: a review of findings and guide to sources*. Prepared for the Harry in Jeanette Weinberg Foundation. <https://baltimorelibraryproject.org/wp-content/uploads/downloads/2013/09/Library-Impact-Studies.pdf>
- Hales, A. (2018). The local in history: personal and community history and its impact on identity. *Education 3-13*, 46(6), 671–684.
- Hibbin, R. (2016). The psychosocial benefits of oral storytelling in school: developing identity and empathy through narrative. *Pastoral Care in Education*, 34(4), 218–231.
- Jamnik, T. (1994). *Knjižna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona (2019). *Strateški načrt JZ Knjižnica Gornja Radgona 2020–2025*. Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona. <http://www.lu-gradgona.si/images/dokumenti/KNJINICA%20GORNJA%20RADGONA%20-%20STRATEKI%20NART%202020%20-%202025.pdf>

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Just, F. (ur.). (2007). *Gornja Radgona: Občina Gornja Radgona = Gornja Radgona Commune = Gemeinde Gornja Radgona*. Franc-Franc.

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna univerzitetna knjižnica.

Kelemina, J. (1997). *Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva: z mitološkim uvodom*. Studio Ro, Založništvo Humar.

Koletnik, M. (2015). *Medjezikovni stiki v besedju iz pomenskega polja kmetija v slovenskogoriškem narečju*. Mednarodna založba Oddelka za slovenske jezike in književnosti.

Košič Humar, K. (2018). Povezovanje med knjižnico in šolajočo mladino. Ogledi knjižnice in dragocenega domoznanskega gradiva kot utrditev in širjenje učnega procesa ter ozaveščanje kulturne identitete znotraj živega okolja knjižnice. V T. Miško, G. Hudolin in E. Marolt (ur.), *Domoznanstvo v lokalni skupnosti: prostor sinergije in sodelovanja* (str. 55–68). Mestna knjižnica Ljubljana.

Kovič, K. (1995). *Maček Muri*. Mladinska knjiga.

Kužnik, L. (2014). Aktivno učenje otrok in interpretacija kulturne dediščine. V T. Dolžan Eržen, I. Slavec Gradišnik, in N. Valenčič Furlan (ur.). *Interpretacije dediščine* (str. 243–254). Slovensko etnološko društvo.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>

Lance, K. C. in Schwarz, B. (2012). *How Pennsylvania school libraries pay off: investments in student achievement and academic standards*. PA School Library Project.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED543418.pdf>

Lance, K. C. in Kachel, D. E. (2018). Why school librarians' matter: what years of research tell us. *Phi Delta Kappan*, 99(7), 15–20.

Logar, M. (2006). Prireditve, prizorišča srečanj in ustvarjalnosti. V D. Kramberger in M. Logar (ur.). *Splet znanja in domišljije: zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru: 1953–2003* (str. 103–138). Mariborska knjižnica.

Marušič, M. (2009). *Turistično informativna tabla Trstenjakova pešpot* [Neobjavljena projektna naloga: končno poročilo. Gradivo hrani arhiv Knjižnice Gornja Radgona]. Fakulteta za turistične študije–Turistica.

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Marušič, M. (2017). *Vključevanje dediščine v turistične prireditve Negove: primer otroških iger, izštevank in igrac* (Magistrsko delo). Fakulteta za turistične študije–Turistica.

Narodna in univerzitetna knjižnica. (2012). *Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah*.

Narodna in univerzitetna knjižnica. [https://www.nuk.uni-](https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2016/Navodila_domoznansko.pdf)

[lj.si/sites/default/files/dokumenti/2016/Navodila_domoznansko.pdf](https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2016/Navodila_domoznansko.pdf)

Novak, B. (2014). *Slovenske legende: po ljudskih motivih*. Kermi.

Novljan, S. (2004a). Izobraževalna moč splošnih knjižnic. *Knjižnica*, 48(3), 107–124.

Novljan, S. (2004b). Predšolski otroci – ciljna skupina knjižnice. *Knjižničarske novice*, 14(7-8), 5–7.

Novljan, S. (2005). Domoznanska zbirka: neizkoriščene možnosti? *Knjižnica*, 49(3), 7–37.

Novljan, S. (2008). Pogled na bibliopedagoško dejavnost. *Šolska knjižnica*, 18(1-2), 4-9.

Petrovič, M. in Peperko Golob, D. (2016). Delo in naloge domoznanca nekoč in danes:

pogled iz prakse. V P. Štoka, M. Petrovič in S. Maček (ur.). *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 9–15). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Rihtarič, I. (ur.). (1998). *Gradovi in dvorci v občini Gornja Radgona*. Zgodovinsko društvo.

Rihtarič, I. (ur.). (2006). *Negova skozi čas: zbornik*. Občina Gornja Radgona.

Stričević, I. (1995). Predšolski otrok kot uporabnik splošne knjižnice: pogled na stanje v Republiki Hrvaški. *Knjižnica*, 40(1), 49–56.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028). (2018).

Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>

Sturm, B. W. in Nelson, S. B. (2016). With our own words: librarians' perceptions of the values of storytelling in libraries. *Storytelling, Self, Society*, 12(1), 4–23.

Tropenauer, A. (2018). *Tam za mavrico* [Neobjavljeno delo; gradivo hrani arhiv Knjižnice Gornja Radgona].

Tropenauer, A. (2013). *Pomladna lastovka* [Neobjavljeno delo; gradivo hrani arhiv Knjižnice Gornja Radgona].

Ugovšek, M. in Južnič, P. (2010). Pravljične ure z zgodovinsko tematiko in slovenske splošne knjižnice. *Knjižnica*, 54(4), 83–97.

UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah 1994. (1994).

Marušič, M., Domoznanska bibliopedagoška dejavnost splošne knjižnice za otroke: primer Knjižnice Gornja Radgona. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

<https://www.ifla.org/files/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-sl.pdf>

Xu, J., Wang, P., Sturm, B. W. in Wu, Y. (2020). How preschool children think about libraries: evidence from six children's libraries in China. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(2), 428–440.

Zakon o knjižničarstvu (Zknj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUIJK in 92/2015.

Zalokar Divjak, Z. (2002). *Brez pravlјice ni otroštva*. Gora.

Zorko, T. (2017). *Domoznanstvo – s knjižnico do korenin*. Mestna knjižnica Ljubljana.

Židov, N. (1989). Domoznanstvo kot učni predmet. V S. Kremenšek, I. Slavec in T. Dolžan (ur.). *Etnologija in domoznanstvo* (str. 15–22). Slovensko etnološko društvo.

PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

DOMOZNANSKA BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST

Spoštovani!

Moje ime je Martina Marušič, zaposlena sem v Knjižnici Gornja Radgona in pripravljam raziskavo o domoznanski bibliopedagoški dejavnosti v knjižnici, vrtcih in šolah v lokalni skupnosti, ki jo bom uporabila pri izdelavi pisne naloge za bibliotekarski izpit. Za pridobitev rezultatov v raziskavi vas prosim, da odgovorite na nekaj vprašanj. Že vnaprej se zahvaljujem za sodelovanje!

(obkroži/podčrtaj)

Spol: moški ženski

Starost (20–30 let, 30–40 let, 40–50 let, nad 50 let)

Delovno mesto:

- pomočnik vzgojitelja
- vzgojitelj
- učitelj/profesor v OŠ (prvo vzgojno-izobraževalno obdobje)
- strokovni delavec z otroki s posebnimi potrebami
- knjižničar
- drugo _____

Ustanova, v kateri ste zaposleni:

- vrtec
- osnovna šola
- knjižnica

1. Katere oblike bibliopedagoškega dela izvajate (navedite od najbolj pogostih oblik do najmanj)?

2. Kako pogosto jih izvajate?

3. Kako otroci doživljajo izvajanje bibliopedagoških dejavnosti?

4. Izvajate pravljicne ure z zgodovinsko tematiko? Če DA – kakšen je odziv?

5. Vključujete v bibliopedagoško dejavnost tudi domoznanske vsebine in avtorje?

6. V čem vidite prednost prisotnosti knjižničarja pri izvajanju bibliopedagoške dejavnosti?

7. katero obliko izvajanja bibliopedagoške dejavnosti s strani knjižničarja predlagate?

8. V kolikšni meri se vam zdi pomembno, da knjižničar vključuje v bibliopedagoško delo domoznanske vsebine/zgodbe in zakaj?
